

Izšla vsak teden
in vsa s poštno
uro in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za eno leto 4.—
za pol leta 2.—
za štiri leta 1.—

Izročila se pošilja
opredeljena v tiskani
in. Cirila, kosele
slike hčr. k. listi se
pošilja do odpovedi.

Dobrotiki katol. tis-
tarskega društva do-
ljuje list brez po-
sodne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Poznamo listi dobri
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopis se ne vna-
šajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oglasila se plačuje
od navadne vrstice,
če se tiskane enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 28.

V Mariboru, dne 9. julija 1903.

Tečaj XXXVII.

Ljudski shod v Šoštanju.

Za dan 5. julija so sklicali šoštanjski rodoljubi ljudski shod, ki se je vršil ob po-
voljni udeležbi v vrtnih prostorih hotela
»Avstrija«. Posebno mnogoštevilno so prihi-
teli na shod zavedni Velenjčani, na čelu jim
gg. župnik C i z e j in župan S k a z a. Okrajno
glavarstvo se je menda balo, da bi znale tudi
v Šoštanju kake nemškutarske barsbe izzvati
mirne Slovence, za to je osem orožnikov
bilo pripravljenih, da skrbijo, ako potrebno,
za mir in red. Kot vladni zastopnik je bil
pri shodu navzoč okrajni glavar slovenje-
graški gosp. Čapek. Gospod glavar mora k
vsakemu slovenskemu zborovanju, ker drugi
uradniki slovenjegraškega okraja niso dovolj
zmožni slovenskega jezika.

Shod je otvoril župan šoštanjski gospod
Rajšter. Na to se je izvolil predsednikom
g. dr. Fr. Mayer, odvetnik v Šoštanju, ki
je srčno pozdravil zborovalce ter govornike,
predstavil vladnega zastopnika in oddal be-
sedu g. A. Korošcu iz Maribora.

G. A. Korošec govori o narodno-gos-
podarskih zadevah spodnjestajerskih Slovencev.
Mi imamo lepo, krasno domovino, paziti mo-
ramo, da nam ne preide v tuje roke. Pod-
pirajmo slovenske obrtnike in trgovce! Če
stariši pošiljajo svoje sinove k trgovini ali
obrnitstvu, naj se držijo načela, da dajejo
svoje otroke le Slovincem v učenje. Pri tujih
ljudih se vam odtujijo tudi vaši otroci, oni
postanejo tuji vaši veri, vašemu jeziku in
vašemu političnemu prepričanju. Grajal je
tudi ono znano slovensko specijaliteto, kako

mnogi kmetje skrbijo za boljšo bodočnost
svojih otrok. Da bi sina lažje v kmetiskem
stanu stalo, dajejo ga učiti eno ali več let
nemški. Noben narod si na ta način, z
učenjem tujih jezikov, ne skuša izboljšati
svojih gospodarskih razmer. Le marsikateri
slovenski kmet je tako kratkoviden ter da si-
nove učiti nemški, namesto gospodarstva. S
tem skrbi le za nemške sinove, da potem
lažje kot uradniki živijo v naših prijetnih
krajih. Dajajte rajši sinove na kmetijsko šolo
v Grm na Kranjskem, nego jih mučite s tujim
jezikom, na ta način boste boljše poskrbeli
za njihovo bodočnost!

G. dr. V. L. Sernec je govoril o poli-
tičnem položaju ter izjavil: Desetletja se bo-
rimo Slovenci za naše pravice, pa še vedno
nismo dosegli zajamčene nam jednakoprav-
nosti z Nemci. Zakaj imamo svoje poslance?
Ti storijo svojo dolžnost; toda Körber, ako-
ravno je izjavil, da bo nepristranski, je po-
polnoma pod nemškim uplivom. Ne dovoljuje
Slovanom nič, ako nemški nacionalci s tem
niso zadovoljni. Poslanci so ga opetovano
opozorili na krivice, ki se Slovincem na
Spod. Štajerskem gode, opozorili na to, da
da se nastavlja v slovenskih krajih zgolj
nemški, Slovincem sovražni uradniki, da ni-
mamo nič slovenskih strokovnih in srednjih
šol, toda ministrski predsednik jim je odgo-
voril, da mu tega nemška ljudska stranka ne
dovoljuje, da bi izpolnil skromne slovenske
želje. Rogal se je celo našim poslancem, da
slovenski narod o vsem tem nič ne ve, da
ljudstva nimajo za seboj. Zato mora sloven-
sko ljudstvo govoriti na shodih, slovenski

narod mora zahtevati na shodih slovenske
sole, slovenskih uradnikov. Toda ne samo
ministrski predsednik je kriv, da nič ne do-
sežemo, kriv je temu tudi razpor na Kranj-
skem, ki je došel do tega, da se zveže ena
stranka celo z našim najljutnejšim sovražni-
kom, Nemcem. Ta razpor je povzročil, da
smo v državnem zboru deljeni na več sku-
pin in da kranjski poslanci ne nastopijo tako
energično proti vladi, kakor bi ta zaslužila,
boječi se, da zgubijo pomoč vlade v boju za
kranjski deželni zbor. Toda naj bodo razmere
v državnem in deželnem zboru sedaj še tako
neugodne, zmagali bomo le enkrat, ako osta-
nemo le zavedni; boj z Nemci dobojeval se
bo v prvi vrsti na domačih tleh. Nemec nas
ne bo zmagal, dokler ostane Slovenec zna-
čajan in zvest svojemu narodu, zvest geslu:
»Biti slovenske krvi, biti Slovincu ponos!«

Kot tretji govornik nastopi deželni po-
slanec za slovenjegraški okraj g. Ivan Voš-
njak ter poroča: Ker se nemška večina ni
ozirala na naše opravičene želje, zapustili
smo v zadnji deželnozborni dobi deželni
zbor ter vključ v nasprotovanju vstrajali pri
abstinenca. Ako bi omahovali, bi nam to le
škodilo pri nasprotnikih. Lani so bile nove
volitve. Bilanca je ostala stara, zopet je prišlo
osem Slovencev v deželni zbor. Namestnik
grof Clary se je potegoval, da vstopimo novo-
izvoljeni poslanci v zbornico. Zavezal se je,
da bo slovenske poslance v nagovoru posebej
pozdravil, in isto formalnost je dosegel tudi
pri deželnem glavarju grofu Attemsju. Vsto-
pili smo torej v deželni zbor. Prvo zasedanje
je trajalo samo dva dni, stavilo se je mnogo

Listek.

Iz mladosti srbskega kralja Petra I.

Umrli češki pisatelj dr. Viljem Gabler,
ki je bil od avgusta 1852 do oktobra 1859
vzgojitelj novoizvoljenega srbskega kralja,
je priobčil v listu »Osvěta« leta 1892 daljši
popis svojega bivanja v Srbiji. Ta spis ima
silno zanimive podatke o življenju na dvoru
Karagjorgjevičev, ko so bili ti še vladarji v
Srbiji, pozneje pregnani od Obrenovičev,
zlasti pa o mladostnih letih sedanjega kralja
Petra Karagjorgjeviča. Med drugim pripove-
duje dr. Gabler tudi to-le:

Knez Aleksander je vladal leta 1852 že
deseto leto. Svojo mladost je preživel v Va-
lahiji. Znal je brati in pisati, kar tedaj v
Srbiji ni bilo ravno neobhodno potrebno za
senatorsko čast. Drugačne posebne izobrazbe
ni imel. V pisalni sobi je imel pač dve lepi
stekleni omari, polni najznamenitejših del
evropske literature, a jaz mislim, da niti ene
izmed njih ni prebral.

Bil je sicer še precej podoben knezu,
samo do svojih poslov se je večkrat obnašal
silno surovo. Govoril je precej dobro nemški,
rumunski in nekoliko ruski.

Njegova žena, kneginja Perzida, je bila
hči senatorja Jefrema Nenadovića. Imel je
pet otrok, tri hčere, kojih ena, Poliksena, je
bila omožena z Nikolajevićem, takratnim
srbskim poslanikom v Carigradu, in dva si-
nova, Petra in Andreja. Peter je imel tedaj
osem, Andrej pa štiri leta. Misel, preskrbeti
Petru vzgojitelja, se ni rodila v glavi kneza
očeta Aleksandra; škoda bi se mu bilo zdelo
stroškov za tako po njegovih mislih nepo-
trebno stvar, kajti bil je silno varčen in ni
zivel nikoli potratno. Denar je rajši naložil
v Avstriji, kar je bil brzkonica glavni vzrok
njegovega velikega prijateljstva z avstrijskim
konzulom Radoslavjevičem. Knez bi bil naj-
rajši odklonil vsakega odgojitelja, vsaj meni
se je zdelo tako, kajti vedel je, kakšen ne-
ugnanec je njegov Peter, in si je mislil, da
tudi razposajeni, divji sinko ne bo maral
nobenega, ki bi ga brzdal. V ta namen je
dal sezidati majhno hišico kakih 200 korakov
daleč od konaka, in za trdno je pričakoval,
da Peter ne bo hotel bivati tamkaj.

Ko me je general Zach predstavil, sta
me knez in kneginja vsprejela v svojem sa-
lonu zelo prijazno. Mladi Peter pa je bil v
sosedni sobi. Po kratkem razgovoru ga knez
pokliče. Dečko se je ozrl vame z odločnim
pogledom. Skoraj gotovo sem mu bil všeč,
sicer bi jo bil pobral takoj nazaj, kar smo

tudi vsi pričakovali. A vedel se je še precej
dostojno; na vsa moja vprašanja je odgo-
varjal prav pošteno in uljudno, čemur se
knez in kneginja nista mogla dovolj načuditi.
Prinesel mi je celo neko knjigo, iz katere
se je že učil, kakor je rekel. Knez je bil
vidno presenečen. Vprašal je Petra: »Ali
pojdeš s tem gospodom?«

In Peter je odgovoril, kar je zopet
kneza vidno presenetilo, z odločnim glasom:
»Pojdem!«

Vzel je knjigo in šel z menoj.

Prva zmaga je bila dobljena. Najpreje
sem pokazal Petru razne stvari, ki sem jih
prinesel za igrače iz Prage in Dunaja, tako
razne slike za prerisavanje in slikanje, za
izrezovanje in sestavljanje; pokazal sem mu
barve, s katerimi se poslikajo, in mu pove-
dal, kaj se vse sestavi iz njih. Ko sva se
tako igrala kaki dve uri, sem mu odločil
delo za prihodnji dan in ga prosil, naj pride
prihodnji dan takoj po zajutruku, in da bom
delo že sam pripravil.

Dečko je bil ves vesel in srečen, ker je
videl tako lepe stvari. Radostnega obraza se
je vrnil zvečer v konak. Seveda so ga vsi
začudeno gledali, češ, kako je mogoče, da
je bil toliko časa pri meni in da je tako
vesel in dobre volje.

predlogov, poslanec Robič je zahteval s posebnim predlogom razširitev volilne pravice, jaz pa ustanovitev slovenske kmetijske šole v našem ali pa celjskem okraju. Zadnja beseda se še o teh predlogih ni govorila. V drugem zasedanju se je vršila važna volitev deželnega oobornika. Izmed Slovencev je izvoljen zopet poslanec Robič in sicer s pomočjo bauernbündlarskih glasov. Toda povdarjati moramo, da so nam ti sami radi dali glasove, da nismo prosjačili za-nje. Kako bo ravnala nemška večina v bodoče z nami, ne vemo. Vstrajajte ob naši strani, tem lažje je nam poslancem potem delovati za Vaše koristi.

G. dr. Mayer govori o veliki potrebi gospodarske izobrazbe in gospodarskega napredka ter zahteva ustanovitev strokovnih kmetijskih šol.

G. župan velenjski, g. Skaza, je stavil naslednje resolucije, ki so bile enoglasno sprejete:

1. Z ozirom na to, da je bilo mogoče nemškim poslancem vseh frakcij združiti se v eno narodno skupino, želeli bi bilo in pričakuje se, da bi se tudi slovanski poslanci vseh frakcij, posebno pa jugoslovanski, združili v tako parlamentarno skupino, koja ima varovati v prvi vrsti obče slovenske zadeve.

2. Ker se na gospodarskem in narodnem polju vključ temu, da so se udali deželni poslanci in zopet vstopili, nič ni storilo, ponovimo že tolikokrat izraženo željo, da se za slovenski del naše kronovine napravi posebni politični oddelek.

3. Pričakuje se, da se nam dado, ker naše srednje šole potrebam ne zadostujejo in je treba višjih izobraževalnih zavodov, posebno obrtnih, strokovnih in kmetijskih šol, čim prej ustanovljenja enakih zavodov.

S tem je bilo zborovanje končano in predsednik dr. Mayer isto zaključil ter se zahvalil g. okrajnemu glavarju za njegovo naklonjenost.

Kresovi v čast sv. Cirila in Metoda.

Mariborski Slovenci so zakurili kres pri Sv. Urbanu še le na dan sv. Cirila in Metoda, dne 5. julija, ker jih je na predvečer zadrževalo slabo vreme. Zbralo se je okoli kresa več Mariborčanov in mnogo kmetskega ljudstva. Ob plamtečem kresnem ognju so storili obljubo, da bodo njih srca

Drugo jutro je bil Peter ob osmih že pri meni. Celo dopoldne sva pridno delala; slikala in izrezovala sva podobe, in ko je bila ura poldne in sva šla v konak kositi, je nesel Peter seboj lesenega konja, ki sva ga bila izrezljala, posadil nanj jezdeca in ga oblekel v raznovrstne uniforme. Bil je kaj ponosen na to, da se take stvari izdelujejo v njegovi hiši.

Cele tri tedne sva se pečala s takimi opravili, in tako se me je bil privadil, da je komaj čakal, kdaj pojde zopet k meni. Vsak dan je prinesel kako novo stvar domov pokazati jo domačim. Naposled se me je tako privadil, da ga niti domov ni več mikalo in so nama opoldne pošiljali kosilo v najino hišico. Celo spal je navadno Peter pri meni.

Ne bom izgubljal nepotrebnih besedi, kako sem privadil svojega gojenca resnemu delu, da sem ga začel podučevati v branju, pisanju, računstvu in drugih predmetih. Kar samo ob sebi je prišlo do tega in sam nisem vedel, kako. Kako se je izpremenil Peter v par mesecih v vsem svojem vedenju in značaju, o tem priča sledeča zgodba. Kakih šest mesecev po mojem prihodu v Belgrad me je obiskal Garašanin in mi dejal: »Gospod doktor! Prihajam vam čestitat v imenu cellega srbskega naroda na vaših uspehih, ki ste jih dosegli pri princu v kratkem času.

vedno gorela za blagor slovenske domovine, kakor so gorela srca sv. solunskih bratov.

Pri Sv. Barbari pri Mariboru so posebno lepi kresovi goreli v čast sv. Cirilu in Metodu, eden v Jablancih in dva v Zinkarjih. Še več bi jih bilo, da ni neugodno vreme preprečilo priprave. S hriba Sv. Barbare smo kljub slabemu vremenu našli lepo število kresov.

Pri Kapeli blizu Radgone je razun drugih kresov gorel na hribu cerkve mogočen kres v znamenje, da tukajšnji Slovenci bedijo in slavijo spomin na slovenska blagovestnika. Mogočna pesem je donela — slavila sveta Solunjana!

Pri Sv. Juriju ob Ščavnici so vključ dežju zakurili tukajšnji Slovenci več kresov. Lepo jih je bilo gledati, posebno slaptinski se je odlikoval. Streljanje se je razlegalo po temni noči in tudi petje se je slišalo. Kakor plamen ognja, tako so se dvigala naša srca proti nebu s tiho, pa srčno prošnjo: »Sv. Ciril in sv. Metod, rešita slovenski rod!«

Buče pri Kozjem. Na predvečer sv. Cirila in Metoda so nameravali fantje zažgati po naših lepih holmih mnogo kresov. Pa dež je to njihovo nameravanje marsikje preprečil. A v kljub grdemu vremenu so zažgali še vendar lepo število kresov. Našli smo jih trideset po naših krajih. Tudi na daljnem Boču smo videli goreti kres, ki je bil od daleč videti kakor da bi v oblakih gorelo.

Iz Zdol pri Kozjem. Ciril-Methodovi kresovi so po staro običajni navadi zopet letos v prav obilnem številu plapolali po naših slovenskih gričih in dolinah. Iz našega Zdolskega hribočka je krasen razgled daleč na okoli, posebno čaroben razgled je bil na večer pred sv. Cirilom in Metodom. Razgledovalec je videl nebroj Ciril-Methodovih kresov, ki so široma na okrog plapolali proti nebeskim višavam. Še kres iz daljne Donačke gore se je videl, ki je na sredini nje plapolal. Še mnogo več bi bilo kresov, a žalibog deževno vreme je nekoliko oviralo. Pa narodnokatoliški Slovenci se niso ustrašili mokrega vremena, ampak palili so v kljub vsemu velikanske Ciril-Methodove kresove. Zažgal se je toraj tudi na Zdolah v predvečer velikanski kres, ki je oznanjeval, da tukaj prebivajo verni Slovenci.

Kako ste naredili to, tega si ne morem nikakor predstavljati, a toliko vam lahko rečem, da ste storili nekaj velikega, kar je nam vsem uganka. Vi si niti misliti ne morete, kake narave je bil vaš gojenec, in zato tudi ne morete soditi o tem, kaka izprememba se je zgodila v par mesecih z njim. Ako sem prišel popreje v konak in sem Petra nagovoril, mi je fantalin pokazal jezik in jo pobrisal strani. Zdaj mi vselej poda roko, odgovori dostojno na vsako vprašanje in govori z menoj kot vsak pameten človek.

Jaz sam sem imel seveda nad svojim gojencem tudi prav odkritosrčno veselje. Videl sem, da postane Peter s časom odločen, junaški, pravi srbski značaj. Nekeč sem ga prav občutno kaznoval. Peter se je izjokal v kotu, kamor sem ga bil postavil v kazen, in potem stopil k meni rekoč:

»Gospodine, kaj ne, da tega ne poveste v konaku?«

»Petar, to ostane med nama!« ga potolažim.

In ko je videl, da ni živa duša niti besedice izvedela o tem, je postal še bolj udan in zaupljiv do mene. Vsak dan je molil kleče na postelji. Takrat so se Črnogorci borili s Turki. Petra je to silno žalostilo, in nekeč po molitvi mi pravi: »Ali veste, gospodine, kaj sem molil?«

Iz Šent Jurija ob juž. žel. V soboto t. j. 4. julija so mladeniči slovenske požarne brambe v Krajnci zažgali velikanski kres na hribu Resevna. Mogočno so doneli strelji topičev na vse strani, oznanjajoč, da bivamo tukaj zavedni Slovenci! Veseli smo prepevali razne slovanske pesmi in se pošteno razveseljevali. Mnogostevilni kresovi, katerih smo našli 280, so jasna priča, da tli v nas prava ljubezen in navdušenje do slovanskih bratov sv. Cirila in Metoda. Res, lepa čast sv. Cirilu in Metodu; pa tudi v probudo mladine in narodnega življenja sploh. Da bi pač ogenj pravega rodoljubja srca vseh Slovencev razsvetljeval in ogreval, da bi se nevstrašeno in nesebično borili za svetinje slovenskega ljudstva, kakor sta se pogumno borila zanje sv. Ciril in Metod. Naprej mladina!

Sv. Lenart pri Brežicah. Na predvečer slovan. bratov sv. Cirila in Metoda smo žgali veličasten kres, imeli umetni ogenj, a topiči so grmeli, kakor bi se Turek bližal. Strel iz topičev je privabil vso slovensko inteligenco iz Brežic. — Pevski zbor je prišel polnoštevilno ter nam zapel par krasnih pesmic kakor »Lepa naša domovina« in več drugih. Nato smo se zbrali pri g. Šetincu, po domače Bartoletu, kateri nam je pripravil krasne prostore pod milim nebom. Pri tej domači veselici smo se veselili ter navduševali za našo sveto narodno stvar. Tukaj zbrani Slovenci so darovali za družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 8 K.

Iz Save pri Litiji. Na predvečer slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda je pri nas gorelo po hribih in dolinah lepo število kresov. Posebno so trije lepo žareli, dva na Zakrajšekemu hribu, eden pa na Korpah, ki so čarobno razsvetljevali prijazno savsko dolino; lepo sta tudi žarela kresova na Vačah in v Litiji. Pokanje topičev se je čulo od blizu in daleč do polnoči notri od kranjskoštajerske meje. Živela katoliška narodna zavest! —n—k.

Dopisi.

Legen pri Slovenjemgradu. Neznosna vročina. Vse medli in veni. Črni oblaki kupičijo se nad sv. Uršulo. Blisk šviga za bliskom, grom bobni, zemlja se trese, kakor bi hotela izbruhniti vse podzemeljske sile; — tresk, in začele so padati ledena zrna. — Iskreni zdihljej: »Sv. Ciril in Metod,

»Tega pa ne vem!« mu odvrnem ginjen, »daj, to mi moraš povedati.«

In devetletni dečko ponovi molitvico, ki jo je bil sam sestavil: »Ljubi Bog! Dodeli črnogorskim bratom v vojski proti Turkom tako moč, da bo vsaki izmed njih odsekal z jednim mahljajem najmanj vsaj deset turških glav!«

Pohvalil sem Petra vsled te originalne molitve, in bil je silno vesel.

Zavest narodnega ponosa je bila pri Petru že v rani mladosti nenavadno razvita. Srbija mu je bila nad vse na svetu. »Ja sam Srbini!« tako je večkrat govoril s ponosom na svojo narodnost. Turke je sovražil kot zaprisežene sovražnike svoje domovine. Ko smo na potovanju v Karlove vare ogledovali cesarsko palačo na Dunaju, gradova Schönbrunn in Laksenburg, ni bil Peter prav nič iznenaden vsled lepote cesarskih palač, ampak večkrat je malomarno rekel: »To ima moj oče tudi!«

Nada, da postane iz mladega Petra nekdanj vrl, za svoj srbski narod navdušen knez, je bila torej v polni meri opravičena.